

DR. DUSEK TAMÁS – DR. KOPPÁNY KRISZTIÁN
– DR. KOVÁCS NORBERT – SZABÓ DÁNIEL RÓBERT

A győri járműipari körzet hozzáadott értékének becslése*

Győr és vonzáskörzete Magyarország egyik felfejlettebb és legerősebb gazdasági pólusának tekinthető. „A győri járműipari körzet mint a térségi fejlesztés új iránya és eszköze” elnevezésű projekt a regionális tér aktuális társadalmi-gazdasági viszonyainak a feltárással foglalkozott. A kutatási program része volt a város és vonzáskörzetének gazdasági növekedését és belső kapcsolatrendszerét leíró, regionális makromodellezésre alkalmas elméleti keret felállítása.¹ A térség GDP-jének a KSH által közétett hivatalos megyei értékek települési szintre történő leosztásával történő becslésére ennek a munkának a kapcsán került sor.

Tanulmányunk Győr és térsége gazdasági súlyát kívánja megbecsülni az országos szinten kitüntetett jelentőséggel kezelt hozzáadott érték mutatójának nagyságán keresztül. Az írás első felében röviden áttekintjük azokat a módszertani kérdéseket, amelyek a városrégiók lehatárolásához kötődnek. A második részben először a nemzetgazdasági és regionális adatok tükrében igyekszünk bemutatni Győr-Moson-Sopron megye hozzáadott értékét és növekedési eredményeit. A megcélzott területi szintre ezzel még nem jutunk le, a számok mégis fontosak: segítenek elhelyezni a győri járműipari körzetet (GYIK) a megyén belül. Ezt követően ismertetjük az elemzés területi hatókörét és a becslési eredményeket. Kitérünk a régió domináns vállalatának szerepére is.

Úgy gondoljuk, hogy a tanulmányban önmagában is érdekes módszertani és tartalmi kérdések kerülnek tárgyalásra, amelyek ezen túlmenően az egyik kiindulópontját képezik a Győrre és térségére vonatkozó regionális makromodell megalkotásának.

A városrégió mint vizsgálati egység

Minden gazdasági elemzés első lépése a vizsgálati egység meghatározása. Az elméleti és alkalmazott makroökonómia hagyományos vizsgálati egysége az ország. Ez olykor kibővíthető az országok csoportjára is. Az ország mint vizsgálati egység lehatárolása egyértelmű, a statisztikai adatok köre is ezen a területi szinten a legszélesebb. Egy empirikus makromodellnél, ahol olyan változók szerepelnek, mint az árszínvonal változása, a pénzmennyiség, a kamatláb, az export és az import nagysága, a munkanélküliek száma és aránya, az aktivitási ráta és hasonló, többségükben csak makroszinten értelmezhető muta-

* A tanulmány a TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0010 számú *A győri járműipari körzet mint a térségi fejlesztés új iránya és eszköze* elnevezésű projekt *A települési és térségi szerveződések és a gazdasági fejlődés kapcsolata* című részműve keretében végzett kutatómunka eredménye. A jelenlegi verzió a tanulmány második, átdolgozott változata, amely Koppány Krisztián részéről a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

¹ Erről részletesen ír Koppány–Kovács–Szabó (2014).

tók, nagyrészt megkérdőjelezhetetlen módon egy bizonyos ország lesz a vizsgálat tárgya, amelynek határa egyértelműen rögzített.

Ha a regionális gazdaságtan számára természetes is, hogy országokon belüli régiók is lehetnek makroszintű és egymástól minőségileg nagymértékben eltérő elemzési egységek, az elérhető adatok köre és azok megbízhatósága az empirikus vizsgálatok komoly és alig áthidalható korlátját jelentik. Mindemellett sajátos lehatárolási problémák is jelentkeznek. Az országon belüli térségek közötti közigazgatási határvonalak ugyanis nem képeznek olyan éles elválasztó vonalat, mint az országhatárok – sem jogi és szabályozási értelemben, sem pedig a területközi áramlások számára megjelenő korlátként.

Városrégiók lehatárolása

A városok és várostérségek vizsgálata az országon belüli régiókhoz hasonlóan érintett a vizsgálati egység lehatárolásának problémájában. Az eltérés abban jelentkezik, hogy egy ország régiókra osztásánál átfedéstől mentes és egymáshoz hézagmentesen illeszkedő régiók létrehozatala a cél, ami korlátozza a határvonalak helyzetét. A városrégióknál ilyen korlátozás nem érvényesül. A városrégió egy sűrűn beépített központi városmagból és egy azt körülölelő, átlagosan ritkábban és térben nagyon eltérő sűrűséggel beépített zónából áll; ez utóbbi a városból kivezető utak melletti csápokban és az alközpontokban sűrűbben beépített, egyébként pedig térhasználatában rurális jellegű, de a városközpont-hoz minden szempontból jelentősen kötődő terület. Az elvi problémát az jelenti, hogy a központi városmag és a környezet közötti kapcsolatok a távolság növekedésével együtt fokozatosan, de nem ugrásszerűen csökkennek, ezért a határvonal meghúzásakor a legtöbb esetben a térkapcsolatok önkényes szintjét veszik figyelembe. Ez nem jelenti a városrégió kívüli területekkel való kapcsolat hiányát, csak a városrégió belüli szintnél kisebb voltát. A lehatárolás gyakorlati problémáját a térkapcsolatokra vonatkozó adatok szűkössége jelentheti.

A várostérségek lehatárolási igénye számos egymástól különböző kutatási célnál is megjelenhet. Jelen vizsgálat egy térség monografikus jellegű elemzését célozza, az összehasonlítás más városrégiókkal csak nagyon közvetetten jelentkezik, inkább csak az országon belüli és az ország egészéhez viszonyított pozícióból fakadóan. A lehatárolás elvégzése nem képezi részét vizsgálatunknak, arra külső tényezőként tekintünk, de a vele kapcsolatos elvi dilemmák megemlítését fontosnak tartjuk. Az agglomerációs gazdasági hatások, az agglomeráció előnyei (mérethatékonyosság, specializáció, a fizikai közelség előnyei, szállítási tényező stb.) és hátrányai (túlzsúfoltságból fakadó problémák, magas telekárak stb.) adekvát vizsgálati szintje empirikus elemzésekor is szükség van a város vagy városrégió határainak a meghúzására. A különféle ökológiai vizsgálatok (így a városi ökológiai lábnyom számítása) szintén lehatárolástól függők (Szigeti 2013, Szigeti–Borzán 2010, Szigeti–Borzán 2012). A közigazgatási kérdések és a különböző közösségi szolgáltatások hatékony nyújtása, egyéb szempontok mellett, a különböző lehatárolások összehasonlítását is megköveteli. A településhálózat egészének, a népesség és a gazdasági tevékenység területi eloszlásának vizsgálata szintén több különböző aggregátsági szinten és eltérő lehatárolásokkal történhet.

Maga a problémakör egyáltalán nem új: már a 19. század végén explicit módon megfogalmazták a kutatók a gyorsan növekedő, a környező településeket beolvasztó nagyvá-

rosi térségek (mint London, Párizs, Berlin, New York) saját belső problémái, valamint a nagyvárosok és környezetük kapcsolataihoz kötődő kérdések vizsgálata miatt (Dahmann, 1999).

A nemzetgazdaságnak, mint releváns vizsgálati egységnek az értelmessége is megkérdőjeleződött már az 1920-as években. Gras (1922) szerint a nagyvárosi (metropolitan) gazdaságot, mint a termelés szervezeti egységét az ország, mint vizsgálati egység helyébe kellene tenni. Ez a vélemény háttérbe szorult a keynesi eredetű makroökonómia megszületésével és az ország kitüntetett vizsgálati egységgé válásával. A nemzetgazdasági szintre váltás paradox módon nem járt együtt az elemzés komplexitásának a növekedésével. Épp ellenkezőleg, a tipikus elemzés egyetlen differenciálatlan makroökonómiai outputot és aggregált „termelési függvényt”, munkakeresleti és kínálati függvényt használt, mint-ha csak egyetlen egyszerű, naturálgazdálkodást folytató háztartásról lenne szó.

A lehatárolások módjára nincs egységes és minden helyzetben alkalmazható szabály. A konkrét helyzetekben pedig még kevésbé egységesíthető a lehatárolás komplex problémája. Needham (1974) szerint a városrégiók nyitottsága miatt lehetetlen az általános makroökonómiához hasonló, a városrégió gazdaságát leíró és magyarázó, illetve a határvonalak meghúzásához alkalmazható általános elmélet megalkotása. A nyitottság érvényes az országokra is, de a városrégiók nyitottsága nagyságrendekkel meghaladhatja az országokét: a régióhatárokon átlépő tranzakciók összes tranzakcióhoz viszonyított aránya sokkal nagyobb egy városnál, mint egy országnál. Például a Győrben foglalkoztatottaknak a becslések szerint 45%-a nem győri lakos, hanem napi szinten Győrbe ingázó. Ehhez hasonló arány csak az olyan kicsi államoknál, mint Luxemburg figyelhető meg, egyébként ennél nagyobb országoknál ez minden szempontból elképzelhetetlen.

Az ilyen nyitott gazdaságok elméleti leírása sokkal bonyolultabb a zárt vagy kevésbé nyitott gazdaságokénál. Ezzel együtt a városrégiók gazdaságának leírásakor fontos inputokat szolgáltathat az általános makroökonómia, de a két kutatási terület között alapvető különbségek vannak a területi szempontok figyelembe vételében. A telephelyelmélet, a távolság, azon belül a gazdasági távolság szerepe, a centrum-periféria kapcsolatok alapvető jelentőségűek a városrégiók gazdaságának leírásakor. Utóbbi kérdésektől a makroökonómia nagyrészt tudatosan eltekint.

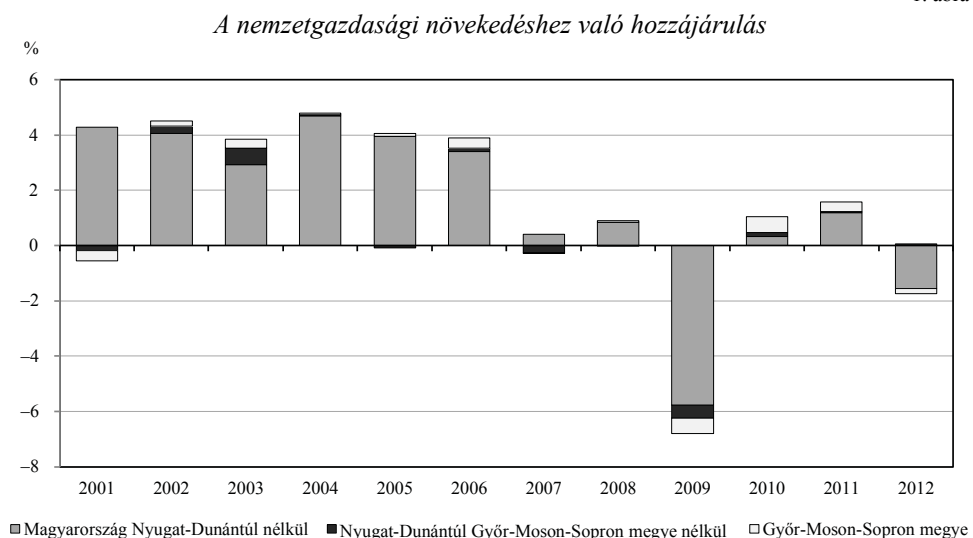
A hivatalos területi GDP-statisztika és annak időbeli alakulása

A tanulmány írásakor a legfrissebb területi statisztikai adatok a KSH-nál a 2012. évre állnak rendelkezésre, ezért a nemzetgazdasági, regionális és megyei hozzáadott érték és növekedés összehasonlítást erre az évre vonatkozóan, illetve ezzel az évvel bezárólag végezzük.

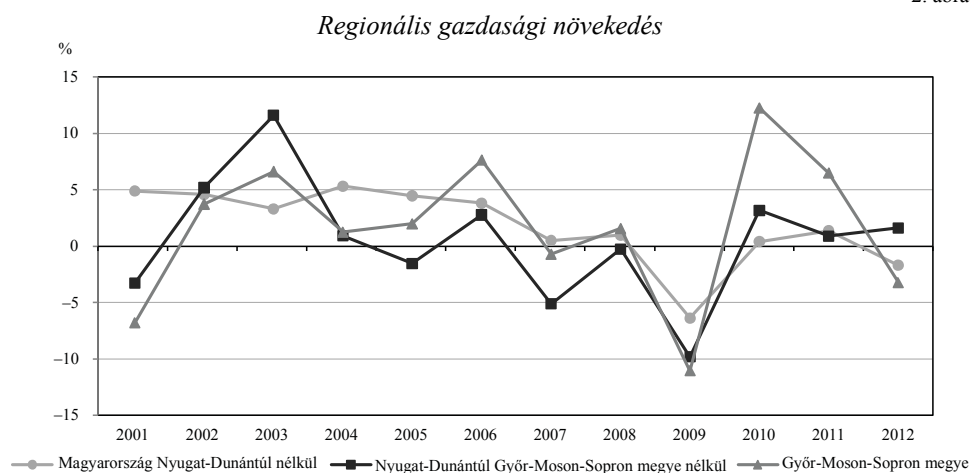
Magyarország bruttó hazai terméke 2012-ben 28 048 milliárd forint volt, ebből Nyugat-Dunántúl hozzáadott értéke 2 861 milliárd forintot, vagyis 10,2%-ot tett ki. Győr-Moson-Sopron megye 1537 milliárdos GDP-je a régióénak több mint a felét, az országosnak pedig 5,6%-át adta.

Amennyiben a gazdasági növekedéshez való hozzájárulás mértékét² vizsgáljuk, a régió és a megye szerepe, súlya az országos adatban jóval nagyobb. 2011-ben az 1,65%-os nemzetgazdasági növekedésből Nyugat-Dunántúl 0,44%-ot tudhat magáénak, míg 2010-ben 0,78%-ot, ami az 1,26%-os országos GDP-növekmény több mint 62%-át jelenti (1. ábra).

1. ábra

2. ábra

Az alapadatok forrása: KSH, STADAT – 6.3.1.1. Bruttó hazai termék (GDP) 2000– (piaci beszerzési áron, millió Ft).

2 A növekedési hozzájárulásokat a következőképpen számítottuk. A KSH 6.3.1.1. STADAT táblája alapján képeztük Magyarország Nyugat-Dunántúl nélküli, majd Nyugat-Dunántúl Győr-Ménfőcsanak megye nélküli folyóáras GDP-értékeit. Ezekből és a megyei GDP-adatokból a reálgazdasági növekedéseket az országos GDP-deflátorral kalkuláltuk. A növekedési adatokat súlyoztuk a bázisidőszaki területi/országos GDP-arányokkal.

A kiemelkedő regionális teljesítmény döntő részben Győr-Moson-Sopron megye 2010. évi 13,2%-os és 2011. évi 6,7%-os gazdasági növekedésének köszönhető (2. ábra), amellyel az országos növekedésnek 2010-ben több, mint a felét, 2011-ben pedig közel 22%-át ez a megye állította elő. Az előző számok és diagramok alapján jól látható, hogy Győr-Moson-Sopron megye Magyarország gazdasági növekedésében kiemelt szerepet játszott az érintett két évben.³

A győri járműipari körzet területe és az elemzés adatbázisai

Kutatásunk területi egységét a megyénél kisebb regionális tér, Győr város és annak munkaerő-piaci vonzáskörzete jelentette. Az ezen elv szerint lehatárolt győri járműipari körzet településeit Tóth (2013) jelölte ki, alapvetően a munkaerő ingázás adatai alapján.⁴ A GYIK Győr-Moson-Sopron megyéből 85, Komárom-Esztergom megyéből 2, Veszprém megyéből pedig 7 települést foglal magába.⁵ Noha a vonzáskörzet egy része átnyúlik Szlovákiába is, ezt az adatgyűjtési és modellezési nehézségek csökkentése érdekében a kutatás során GYIK-en kívüli területként kezeljük. A győri járműipari körzet magyarországi része (a továbbiakban GYIK alatt ezt értjük, lásd 3. ábra) Győr-Moson-Sopron megye területének majdnem felét, 45,5%-át adja.

A kutatás során leküzdendő legnagyobb akadályt az jelentette, hogy a vizsgált területi egység nem kötődik semmilyen adminisztratív területi egységhez, így rá vonatkozóan nincs egységes statisztikai adatgyűjtés és adatközlés, nem áll rendelkezésre strukturált szekunder adatbázis. Ezért sokszor töredékinformációk és/vagy magasabb szintű területi egységekre vonatkozó adatok alapján kell becslésekbe bocsátkoznunk. Óriási kihívás, hogy a tervezett modell legfontosabb endogén változói, köztük a gazdasági növekedést kifejező hozzáadott érték is ebbe a kategóriába tartoznak. A területi GDP becslését annak nehézségei⁶ ellenére még az alapmodell felírásakor sem kerülhettük meg.

Becsléseket segítő információkat a KSH STADAT tábláiból és Tájékoztatósi adatbázisából, az Erőforrástérképről, az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszerből (TeIR), a Területi Államháztartási és Közigazgatási Információs Szolgálat (TÁKISZ) adatbázisából, valamint a Dun&Bradstreet Kft.-től vásárolt vállalati beszámolóadatokból nyertünk. A pontos adatforrásokat és az adatokkal végzett transzformációkat a tanulmány hátralévő részében mindig az alkalmazás helyén jelezzük.

A 3. ábra jól mutatja, hogy valójában a GYIK-et sem kezeljük egyetlen homogén egységként, ezen belül két részterületet különböztetünk meg: Győrt és a város vonzáskörzetét.

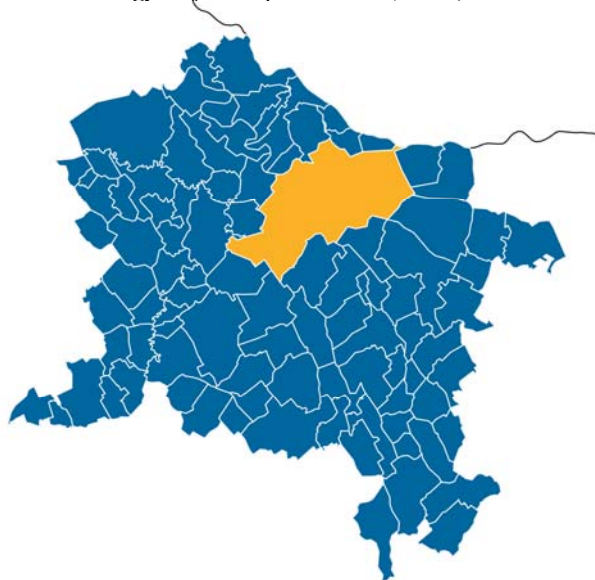
3 Az 1-2. ábrákon jól látható, hogy a 2012. év országosan és Győr-Moson-Sopron megyében is visszaesést hozott, Nyugat-Dunántúlon másik két megyében azonban összességében növekedést mérhettük. Annak ellenére, hogy a Győr-Moson-Sopron megyei hozzáadottérték-csökkenés arányait tekintve meghaladja Magyarország visszaesését, az országos növekedéshez való hozzájárulás az előző két évhez viszonyítva csak 10,9%-os, tehát a 2012. évi rontó hatás jóval kisebb, mint az előző két évi javító.

4 A GYIK-lehatárolás kutatási előzménye egy 2007-es INTERREG III B CADSES program finanszírozásában megvalósult RePUS (*Regional Polycentric Urban System*) projekt, amely a helyi munkaerő-piaci rendszerek (*Local Labour System, LLS*) határainak kijelölésére tett kísérletet cseh kutatók által kidolgozott módszertan alapján, 2001-es népszámlálási adatok településsoros ingázási adataira építve.

5 A GYIK-települések listáját a Függelék tartalmazza.

6 Ezekről részletesen ír Dusek–Kiss (2008), Edvardsen–Monnesland (1997), Gábris–Hüttl (1996), Nemes Nagy (1995).

3. ábra

A győri járműipari körzet (GYIK)*A térképet készítette: Dr. Tóth Péter.*

A győri ipari körzet hozzáadott értékének becslése

A térségi GDP becslésére többféle módszer is alkalmazható. A pontosabb eredmény érdekében két eljárást is választottunk, a megyei GDP-k dezaggregálását és a vállalati beszámolókból kiinduló becslést.

A megye a legkisebb területi szint, amelyre a KSH GDP-adatot közöl. A GYIK azonban nem csupán Győr-Ménfőcsanak megyei településeket foglal magába (lásd 1. táblázat), így hozzáadott értékének meghatározásához nem egyszerűen csak a Győr-Ménfőcsanak megyei GDP megfelelő hányadát kellett vennünk. Mivel a GYIK két másik megyéből is magába foglal településeket, szükségünk volt Komárom-Esztergom és Veszprém megye hozzáadott értékére is. Ezekből kiindulva a megyei adatokat települési szintre osztottuk le, a GYIK-hez tartozó települések becsült GDP-jéből pedig összeállítottuk az általunk vizsgált régió hozzáadott értékét.

Hasonló módszert alkalmazott Jakobi és szerzőtársai (2005) a Balaton Projektben. A hivatalosan közreadott megyei GDP-volumeneket településekre bontották fel az értékteremtéssel bizonyítottan összefüggő, települési szinten pontosan megadott, de közvetett mutatószámok alapján. A dezaggregáláshoz az adóköteles személyi jövedelmeket, a települési önkormányzatok összes helyiadó-bevételét és a regisztrált vállalkozások számát használták. A három mutatóval számított értékek átlagát tekintették a területi GDP becsült értékének. Az eljárás azért is különösen érdekes számunkra, mert a Balaton Régió és GYIK között számos hasonlóság mutatkozik. (1) Mindkettő olyan területi egységet jelent, amely nem illeszkedik a meglévő földrajzi, illetve statisztikai lehatárolásokhoz.

(2) Hasonlóság az is, hogy a Balaton Régió és a győri járműipari körzet egyaránt több, számszerűen három-három megyét (Zala, Somogy, Veszprém, illetve Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom, Veszprém) érint, ám ezeknek a megyéknek csak egy-egy része tartozik a vizsgált területhez. (3) Közös vonás, hogy még a kistérségekkel sem fedhetők le pontosan a kérdéses területek, így a kistérségi GDP-bebecslési módszertanok által kapott eredmények sem használhatóak közvetlenül. Az előzőeknek megfelelően, mindkét esetben le kell választani azokat a területeket, illetve településeket, amelyek nem tartoznak a vizsgált régióhoz. (4) Mindkét vizsgálat során megfigyelhető egy olyan ismérv, amely a gazdasági aktivitás szempontból jelentős különbségeket mutat a már lehatárolt területeken belül: beszélhetünk a gazdasági szempontból aktív, a lehatárolás szempontjából belső területről, majd az előzőhöz képest kevésbé aktív, de szintén belső területről, valamint harmadikként az egyikhez sem tartozó, külsőnek tekinthető területekről, vagyis a Balaton Régióhoz, illetve a GYIK-hoz nem tartozó területekről. Mindkét esetben jelentős a háztartások által a gazdasági szempontból aktívabb településeken szerzett jövedelem, valamint a termelés helye és a lakhelyek között történő ingázás is. (5) További hasonlóság lehet, hogy mind a Balaton Régió, mind Győr és ipari körzete kiemelkedő gazdasági centrumnak számít a Dunántúlon, valamint saját régiójukban is.

Mi ugyancsak települési szintre vetítve, mindhárom előzőekben említett változó alapján elvégeztük a számításokat. A KSH-TSTAR, az Erőforrástérkép és a TÁKISZ (TeIR) adatbázisaiban a tanulmány írásakor a 2010. évre álltak rendelkezésre a legfrissebb állandó lakosság, egy lakosra jutó szja-alap, regisztrált vállalkozásszám és helyi iparüzési adó adatok (az összesített megyei értékeket az 1. táblázat utolsó három oszlopa mutatja). A 2010. évi megyei GDP-eket (lásd a második oszlopban) ezek arányában osztottuk fel a települések között. Az így kapott települési GDP-ekből számítottuk Győr és vonzáskörzetének hozzáadott értékét. A kapott eredményeket a 2. táblázat mutatja.

1. táblázat

GYIK-települések száma az érintett megyékben, 2010. évi megyei GDP, szja-alap, vállalkozásszám és helyi iparüzési adó bevétel adatok

Megye	GYIK-települések száma	Alapáras GDP, millió forint	Szja-alap, ezer forint	Regisztrált vállalkozások száma az év végén	Helyi iparüzési adó bevétel, ezer forint
Győr-Moson-Sopron	85	1 203 216	397 516 020	69 473	22 524 441
Komárom-Esztergom	2	717 427	284 405 565	39 696	15 673 918
Veszprém	7	589 489	296 544 314	51 502	10 303 351

Forrás: KSH, TÁKISZ, Erőforrástérkép, TeIR.

2. táblázat

Győr és vonzáskörzetének 2010. évi helyi iparüzési adó (hipa) bevételei és GDP-bebecslése

Terület	Szja-alap, ezer forint	Szja alapján becsült GDP, millió forint	Regisztrált vállalkozások száma	Vállalkozásszám alapján becsült GDP, millió forint	Hipa bevétel, ezer forint	Hipa alapján becsült GDP, millió forint
Győr	137 887 638	417 363	23 127	400 541	13 601 281	726 557
Vonzáskörzet	98 986 849	293 881	16 278	279 689	1 776 294	92 479
GYIK	236 874 487	711 245	39 405	680 230	15 377 575	819 036

Az eredmények ellenőrzéséhez a győri és a vonzáskörzetbeli hozzáadott értéket a GYIK területén bejegyzett vállalkozások beszámolóadatai alapján is megbecsültük.⁷ A vállalati beszámoló adatbázist a Bisnode D&B Magyarország Kft. készítette. A GYIK-be tartozó településekre vonatkozó előzetes szűréseket az üzleti információszolgáltató HBI online internetes felületén magunk végeztük, a Bisnode az itt leválogatott lista alapján állította össze számunkra a közel 14 400 társas vállalkozás alapadatait (DUNS-azonosító, adószám, bejegyzett név, alapítás dátuma, bejegyzett cím, fő tevékenységi kód), valamint létszám- és pénzügyi adatait hat évre visszamenőleg tartalmazó Excel adattáblákat. Ezek közül a 2010. évi eredménykimutatások adatait használtuk. A nem forintban készített beszámolókat éves MNB-átlagárfolyamon számítottuk át hazai pénzértékre.

A hozzáadott értéket jövedelmi oldalról legegyszerűbben az eredménykimutatás személyi jellegű ráfordítások, értékcsökkenési leírás és az adózás előtti eredmény sorainak összegeként becsülhetjük. Ez a számítás azonban nem tartalmazza az egyéb ráfordítások között elszámolt adókat (például a helyi adókat), az egyéb bevételek között megjelenő állami támogatásokat viszont magában foglalja. Tekintettel arra, hogy az előzőek részei a GDP-nek, az utóbbiak viszont nem, az egyéb bevételeket negatív, az egyéb ráfordításokat pedig pozitív előjellel vettük figyelembe a hozzáadott érték becslése során. Ennek a számításnak az eredményeként Győrré 544 milliárd forintos, a vonzáskörzetre pedig 50 milliárd forintos értékek adódtak.

Jól látható, hogy az adóköteles jövedelem és a vállalkozások száma alapján kapott győri GDP-érték lényegesen elmaradt a rezidens társas vállalkozások beszámolóadataiból számított 544 milliárdos hozzáadott értéktől. Tekintettel arra, hogy az előbbi összeg az egyéni vállalkozások, a pénzügyi és a kormányzati szektor GDP-jét nem is tartalmazza, Győr város hozzáadott értéke ennél a számnál magasabb kell, hogy legyen. Ebből kifolyólag a helyi iparüzési adó bevételek szerinti felosztással számított értékeket fogadtuk el Győr és vonzáskörzete GDP-becslésének.⁸

Ha ezeket Győr-Moson-Sopron megye 2010. évi alapáras GDP-jéhez hasonlítjuk, akkor elmondható, hogy a megye területének közel felét kitevő GYIK a megyei GDP 68,1%-ának megfelelő hozzáadott értéket generál. Ennek 88,7%-a, a megyei érték 60,4%-a Győrben termelődik. A 4. ábra Győr és vonzáskörzetének megyei GDP-termelésben betöltött szerepét, súlyát mutatja a 2008–2010 közötti időszakban.⁹

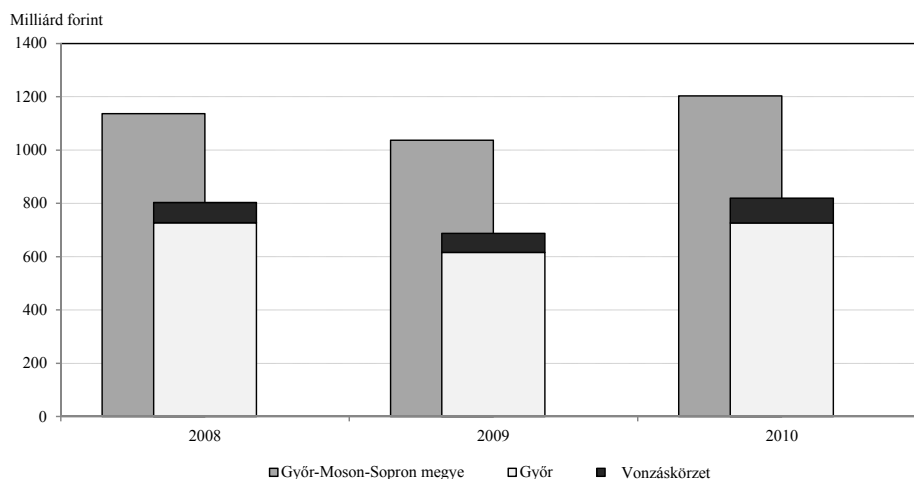
7 A vállalat székhelye és GDP-termelésének területe – jól tudjuk – eltérhet egymástól, ezt a differenciát azonban figyelmen kívül hagytuk, mivel Győrben nincsen székhelye sok telephellyel rendelkező, hálózatban működő vállalkozásnak. Másik oldalról viszont, a budapesti székhelyű, országos szinten tevékenykedő többtelephelyes vállalkozások (mint a MÁV, a Matáv, a Posta, a bankok, a biztosítók) rendelkeznek győri telephellyel. Ezek GDP-jének becsléséhez valamilyen telephelyszintű adatra (például a foglalkoztatottak száma) lenne szükség, amely nem állt rendelkezésünkre.

8 Az árbevétel és a közvetlen anyagijellegű ráfordítások különbségeként adódó HIPA-alap jóval szorosabb összefüggésben van a hozzáadott értékkel, mint a másik két változó.

9 A 2008 előtti éveknél az eredményeket jelentősen torzították volna a 2007. dec. 31-ig érvényben lévő, ezt követően azonban megszűnő, beruházás címén járó, illetve a Győri Ipari Park területén működő vállalkozásoknak adott HIPA-mentességek (Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata Pénzügyi Bizottsága [2008]).

4. ábra

Győr-Moson-Sopron megye és a GYIK alapáras, folyóáras GDP-jének alakulása 2008 és 2010 között

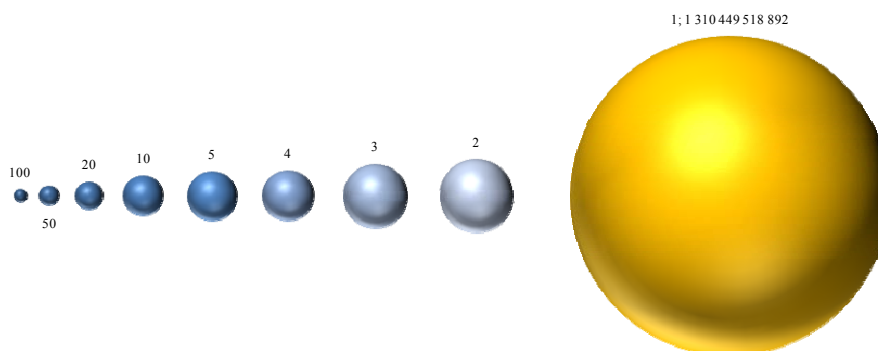

A domináns vállalkozás kérdése

A kapott eredmények értelmezésekor, elemzésekor nem hagyhatjuk figyelmen kívül a vizsgált régió vállalati szerkezetét. A térség kiemelkedő, a nemzetgazdasági folyamatokat is jelentősen befolyásoló szereplője a győri székhelyű Audi Hungaria Motor Kft. Árbevétele nagyobb, mint az összes többi GYIK-vállalat árbevétele együttesen. Az 5. ábra a 2010. évi árbevétel szerinti rangsorban a 100., 50., 20., 10., valamint az első öt térségi vállalat „méretét” mutatja. Az Audi a második vállalatnak is közel húszszorosa, a hozzáadott érték alapján pedig még nagyobbak mutatkozik a többiekénél.

5. ábra

Az „égitestek” mérete: a GYIK néhány vállalata árbevétel szerinti sorrendben

Az Audi jelenléte rányomja bélyegét Győr és a GYIK gazdaságára, annak összeteljesítményére és belső arányaira egyaránt. A vállalat 2010. évi becsült hozzáadott értéke

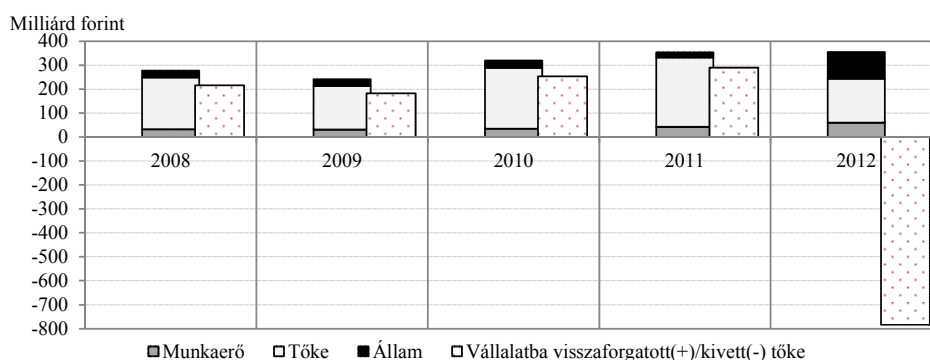
320,2 milliárd Ft (vö. a GYIK 2010. évi becsült GDP-je 819 milliárd), reálnövekedése pedig 77,4 milliárd forint, amely majdnem fele Győr-Moson-Sopron megye 2010. évi GDP-növekményének. A régió kiugró 2010-es növekedése (lásd a tanulmány elején bemutatott 1., 2. ábrákat) döntően ennek a vállalatnak köszönhető, mint ahogyan a győri gazdaság vonzáskörzettől és országostól eltérő, járműipari dominanciát tükröző ágazati szerkezete is. A GYIK gazdasági teljesítménye tehát jelentős mértékben a befolyásos nagyvállalat tevékenységétől függ.

Megvizsgáltuk az Audi hozzáadott értékének jövedelemtulajdonosok szerinti összetételét is. Munkajövedelemnek – a korábban alkalmazott, vállalati beszámolókból kiinduló GDP-beccsléssel konzisztens módon – a bruttó bérköltséget és az egyéb személyi jellegű kifizetéseket számítottuk. Tőkejövedelemnek az adózott eredményt és az amortizációt, az állami szektor jövedelmének pedig a társasági adót, a vállalati bérjárulékokat, valamint az egyéb adók nettó módon, az egyéb ráfordítások és egyéb bevételek különbségeként adódó becsült értékét tekintettük.¹⁰ A 6. ábra mutatja a 2008-tól egészen 2012-ig terjedő időszakra kapott eredményeket. A vizsgált öt évben a tőkejövedelem vállalati hozzáadott értéken belüli aránya átlagosan 73%, az alkalmazottak és az állam részesedése 13–14% volt.

2008 és 2011 között az adózott eredmény teljes egészében visszaforgatásra került, 2012-ben azonban a vizsgált öt évben termelt tőkejövedelem 83%-a került kifizetésre részesedés formájában.¹¹ Ezek alapján a cég által generált jövedelem térbeli mobilitására, valamint a GYIK GDP és GNI mutatójának viszonyára is következtethetünk. A kapott eredményeket a fentiek fényében kell megítélnünk.

6. ábra

Az Audi hozzáadott értékének jövedelemtulajdonosok szerinti megoszlása és a vállalatba visszaforgatott, illetve kivont tőke

¹⁰ A nettó munkavállalói jövedelmek meghatározásához szükséges információk nem álltak rendelkezésünkre. Természetesen országos adatok alapján adódó átlagos aránnyal számolhattunk volna, de tekintettel arra, hogy célunk elsősorban a tőkejövedelmek hozzáadott értéken belüli arányának meghatározása volt, ezt a közelítő számítást nem végeztük el. Nem számoltunk az osztalékként kifizetett profitot terhelő adókkal sem. Ezáltal az állami jövedelmeket alul-, a háztartások munkajövedelmeit és a tulajdonosok tőkejövedelmeit pedig vélhetően némileg felülbecsültük. Ez azonban a nagyságrendeket nem változtatja meg.

¹¹ Ennek egy kis része a régióon belül maradt, az Audi Hungaria Motor Kft.-t 2011 novembere óta tulajdonló, a német Audi AG tulajdonában lévő Audi Hungaria Services Zrt. kiegészítő melléklete szerint a Győr-Pér Repülőtér Kft.-ben való részesedésszerzést finanszírozta. Az AHM által kifizetett osztalék döntő részben a Volkswagen Group Services S.A.-ben történő tulajdonszerzést biztosította. Az Audi adózásáról és állami támogatásairól továbbiakat lásd Limpók (2014), helyi gazdasági szerepéről Czákó (2014) és Jakab (2014).

IRODALOM

- Czakó Katalin (2014): Az Audi Hungária Motor Kft. hatása a helyi gazdasági és társadalmi folyamatokra *Tér és Társadalom* 28 (2): 188–198.
- Dahmann, D. C. (1999): New approaches to delineating metropolitan and nonmetropolitan settlement: geographers drawing the line *Urban Geography* 20 (8): 683–694.
- Dusek Tamás–Kiss János Péter (2008): A regionális GDP értelmezésének és használatának problémái *Területi Statisztika* 48 (3): 264–280.
- Edwardsen, H. M.–Monnesland, J. (1997): Regional distribution of value added *ERSA 37th European Congress* 1997. augusztus 26–29., Rome.
- Gábrriel Katalin – Hüttl Antónia (1996): Regionális számlák az Európai Unióban *Statisztikai Szemle* 74 (4): 576–589.
- Gras, N. S. B. (1922): *An introduction to economic history* Harper and Brothers, New York.
- Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata Pénzügyi Bizottságának előterjesztése (2008): *A helyi adó rendeletek áttekintése* Győr.
- Jakab Petra (2014) Sikeres gazdasági modellváltások Győrben In: Honvári János (szerk.) *Győr fejlődésének mozgatórugói* pp. 140–157., Széchenyi István Egyetem, Győr.
- Jakobi Ákos–Oláh Miklós–Dombi Gábor–Retz Tamás–Nemes Nagy József–Lőcsei Hajnalka–Jeney László–Szabó Pál–Németh Nándor (2005): *Társadalmi-gazdasági állapotfelmérés a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben Balaton Project ELTE Regionális Földrajzi Tanszék, Balatoni Integrációs Kht. Társadalomtudományi Kutatócsoport, Budapest-Siófok.*
- Koppány Krisztián–Kovács Norbert–Szabó Dániel Róbert (2014): Város és vonzáskörzete: gazdasági kapcsolatszer és növekedés. Vázlat a győri járműipari körzet regionális makromodelljének kidolgozásához *Tér és Társadalom* 28 (2): 128–157.
- Limpók Valéria (2014): A fiskális politika néhány vetülete, illetve jövőbeni kilátásai a Győri Járműipari Körzetben, különös tekintettel az Audi beruházásokra. In: Dusek Tamás (szerk.) *A városi rendszer működése* pp. 12–27., Széchenyi István Egyetem, Győr.
- Needham, D. B. (1974): Three ways of studying the urban economy. *Urban Studies*, 11, 211–215.
- Nemes Nagy József (1995): A GDP regionális számbavétele In: Probáld Ferenc (szerk): *Pro Geographia Hungaria* pp. 99–118., ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
- Szigeti Cecília (2013): Ökológiai lábnyom mutató időbeli és térbeli elemzése *Journal of Central European Green Innovation* 1 (2): 51–68.
- Szigeti Cecília–Borzán Anita (2010): Ökológiai lábnyom mutató számítása *Gazdasági Élet és Társadalom* 3 (1–2): 272–279.
- Szigeti Cecília – Borzán Anita (2012): Lokális ökológiai lábnyom számítás, kritikák és jó gyakorlatok *Polgári Szemle* 8 (3–6): 122–139.
- Tóth Péter (2013): A győri járműipari körzet lehatárolásának módszertani problémái „Növekedés és egyensúly”, Kautz Gyula Emlékkonferencia 2013. június 11., . Győr.
- Az Audi Hungaria Motor Kft. éves beszámolója 2008–2012, www.e-beszamolo.hu.
- Az Audi Hungaria Services Zrt. éves beszámolója 2011–2012., www.e-beszamolo.hu.

Kulcsszavak: regionális GDP, városrégió, Győr és térsége, domináns vállalkozás.

Resume

Macro level analysis below national level is greatly hindered by the low availability of macroeconomic data. Several macroeconomic indicators are defined for national level, and even those data that are available, are not accessible at optional spatial breakdown. This way the lowest level breakdown of regional GDP relates to counties. This paper aims to determine the GDP of a city region, Győr and its agglomeration. In view of this at first the theoretical issues concerning city regions as units of analysis are reviewed then versatile estimates are given for the indicator. Finally the outstanding role of Audi Hungaria Motor Ltd. is discussed.

Függelék

GYIK-települések

Település	Kistérség	Település	Kistérség
Abda	Győri	Koroncó	Győri
Árpás	Téti	Kunsziget	Győri
Ásványráró	Mosonmagyaróvári	Lázi	Pannonhalmai
Bábolna	Komáromi	Lébény	Mosonmagyaróvári
Bágyogszovát	Csornai	Lovászpátona	Pápai
Bakonygyirót	Pannonhalmai	Markotabödöge	Csornai
Bakonypéterd	Pannonhalmai	Mecsér	Mosonmagyaróvári
Bakonszentkirály	Zirci	Mérges	Téti
Bakonszentlászló	Pannonhalmai	Mezőörs	Győri
Bakonytamási	Pápai	Mórichida	Téti
Bana	Komáromi	Mosonszentmiklós	Mosonmagyaróvári
Barbacs	Csornai	Nagybajcs	Győri
Bezi	Csornai	Nagydém	Pápai
Bodonhely	Téti	Nagyszentjános	Győri
Böny	Győri	Nyalka	Pannonhalmai
Börcs	Győri	Nyúl	Győri
Cakóháza	Csornai	Óttevény	Győri
Csesznek	Zirci	Pannonhalma	Pannonhalmai
Csikvánd	Téti	Pázmándfalu	Pannonhalmai
Dunaszeg	Győri	Pér	Győri
Dunaszentpál	Győri	Rábacsécsény	Téti
Écs	Pannonhalmai	Rábapátona	Győri
Egyed	Csornai	Rábapordány	Csornai
Enese	Győri	Rábasebes	Csornai
Fehértó	Csornai	Rábaszentandrás	Csornai
Felpéc	Téti	Rábaszentmihály	Téti
Fenyőfő	Pannonhalmai	Rábaszentmiklós	Téti
Gecse	Pápai	Rábcakapi	Csornai
Gic	Pápai	Ravazd	Pannonhalmai
Gönyű	Győri	Rétalap	Győri
Gyarmat	Téti	Románd	Pannonhalmai
Gyömöre	Téti	Sikátor	Pannonhalmai
Győr	Győri	Sobor	Téti
Győrasszonyfa	Pannonhalmai	Sokorópátka	Téti
Győrladamér	Győri	Szany	Csornai
Győrság	Pannonhalmai	Szerecseny	Téti
Győrsövényház	Csornai	Táp	Pannonhalmai
Győrszemere	Téti	Tápszentmiklós	Pannonhalmai
Győrújbarát	Győri	Tarjánpuszta	Pannonhalmai
Győrújfalu	Győri	Tárnokréti	Csornai
Győrzámoly	Győri	Tényő	Téti
Hédervár	Mosonmagyaróvári	Tét	Téti
Ikrény	Győri	Töltéstava	Győri
Kajárpéc	Téti	Vág	Csornai
Kisbabot	Téti	Vámosszabadi	Győri
Kisbajcs	Győri	Vének	Győri
Kóny	Csornai	Veszprémvarsány	Pannonhalmai